МІНЕРАЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ
MINERALOGICAL JOURNAL
(UKRAINE)

УДК 622.33(092)

М.М. Решетник, канд. геол. наук, старш. наук. співроб.
Національний науково-природничий музей НАН України
01030, м. Київ, Україна, вул. Б. Хмельницького, 15
E-mail: reshetnykmariya@gmail.com; https://orcid.org/0000-0002-5067-7728
Д.Л. Старокадомський, канд. хім. наук, старш. наук. співроб.,
керівник лабораторії хроматографічного аналізу
Інститут хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України
03164, м. Київ, Україна, вул. Генерала Наумова, 17
Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення
ім. М.П. Семененка НАН України
03142, м. Київ, Україна, пр-т Акад. Палладіна, 34
E-mail: km80@ukr.net; https://orcid.org/0000-0001-7361-663X

КАМ'ЯНІ ЕКСПОНАТИ ВОЛОДИМИРА РІЗНИЧЕНКА У НАЦІОНАЛЬНОМУ НАУКОВО-ПРИРОДНИЧОМУ МУЗЕЇ НАН УКРАЇНИ (до 150-річчя від дня народження)

Володимир Васильович Різниченко (18.10.1870—01.04.1932) — видатний український геолог, академік (1929) Всеукраїнської академії наук (ВУАН), один із засновників і очільників Українського геологічного комітету та Українського науково-дослідного геологічного інституту (нині Інститут геології НАН України). Ґрунтовно висвітлив стратиграфію та тектоніку Середнього Придніпров'я, особливо Канівських гір, організував і очолив першу комплексну експедицію в район Дніпровської гідроелектростанції. Організатор Комісії з вивчення антропогенового періоду в Україні. Вивчав геологічну будову та тектоніку територій Середньої Азії та Казахстану. Склав першу геологічну та тектонічну карту Південного Алтаю. Російське географічне товариство вшанувало науковий подвиг ученого почесною нагородою — Срібною медаллю імені М.М. Пржевальського (1914). Під час виконання експедиційних робіт зі зразками для дослідження відбирав і гірські породи для музею. До Інвентарної книги Геологічного музею Національного науково-природничого музею НАН України занесено кам'яні колекції (експонати) В.В. Різниченка, зібрані протягом всього життя.

Ключові слова: *Володимир Васильович Різниченко, четвертинні відклади, гранітоїди, Український щит, колекції гірських порід.*

Вступ. Кам'яні колекції (експонати) є важливими носіями інформації не лише про самі експонати, але і про їх творців, про долю їх покоління. Колекції, що створювали з метою виконання наукових досліджень, через століття набувають історичної цінності. Вони проходять подеколи складний шлях — від приватних до державних власників, від однієї до іншої організації. Колективи, що створювали, досліджували та зберігали їх навіть у часи голоду та війни, заслуговують особливої поваги, символізуючи силу культурного духу народу. Кам'яні колекції — ключ до розуміння наукових парадигм різних часів. Сучасні високі технології дають змогу розшифрувати раніше не розкриту сутність предметів наукової та культурної спадщини, яка проливає світло на нові деталі у наукових гіпотезах. Самі колекції є об'єктом досліджень і відкриттів для прийдешніх поколінь [1, 4—6, 13—16].

Цитування: Кам'яні експонати Володимира Різниченка у Національному науково-природничому музеї НАН України (до 150-річчя від дня народження). *Мінерал. журн.* 2020. 42, № 4. С. 116—123.

Мета статті — стисло описати різні етапи наукової діяльності В.В. Різниченка та охарактеризувати зібрані ним колекційні матеріали.

Геологічна біографія В.В. Різниченка (1870—1932) складається з двох періодів: перший період (1903—1916) — навчання та експедиції на території Середньої Азії; другий період (1917—1932) — громадська, наукова та геологорозвідувальна діяльність на теренах України.

Експедиції до Середньої Азії. На початку XX ст. В.В. Різниченко, маючи диплом природничого відділу фізико-математичного факультету Харківського університету, вів геологічні дослідження у Середній Азії та Казахстані [7—10], зокрема гірських масивів Тарбагатаю, Тянь-Шаню, Південного Алтаю. Він дав перше загальне уявлення про особливості геологічної будови Південного Алтаю. Виконав унікальні дослідження древніх і сучасних зледенінь, зокрема, описав долинні та карові льодовики, які є рештками древніх гірсько-долинних зледенінь у районі гори Саур. В.В. Різниченко дав природно-історичну характеристику та геологічні наслідки зледеніння Південного Алтаю у публікації [13]. Ним покладено початок вивчення пухкого покриву Зайсанської западини. Матеріали цих досліджень висвітлені у роботі "Ледниковая группа Мусс-Тау" [10]. Склав першу геологічну і тектонічну карту Південного Алтаю.

Результати наукових досліджень Володимира Васильовича здобули високу оцінку дослідників азійської частини Росії В.А. Обручева й І.В. Мушкетова. Російське географічне товариство вшанувало науковий подвиг ученого почесною нагородою — Срібною медаллю імені М.М. Пржевальського (1914).

Учений виконав також комплексні геологічні та ґрунтознавчі дослідження Східної Калби. 1916 року опублікував монографію з геологічною картою сходу Калбинського гірського хребта [7].

У звітах В.В. Різниченко детально описав гору Ашутас з її різнокольоровими третинними відкладами. Саме тут він виконав палеоботанічні дослідження флори третинного віку вперше знайдених рослинних та тваринних решток (1903). Зібрана ним колекція (№ 81) зберігається у Палеоботанічному секторі Ботанічного інституту імені В.Л. Комарова [3]. Зразки гірських порід, зібрані у Середній Азії, поповнили колекції Геологічного музею Науково-природничого музею (ННПМ) НАН України, про

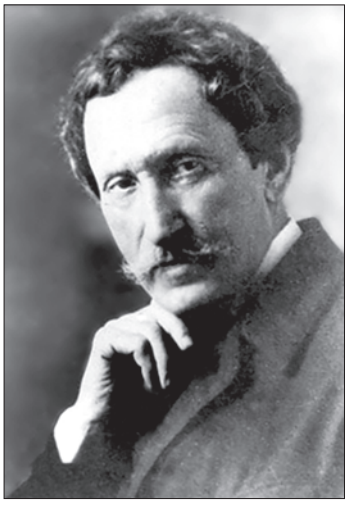

В.В. Різниченко (1870—1932) — видатний український геолог, один із засновників і очільників Українського геологічного комітету

V.V. Riznychenko (1870—1932) — a prominent Ukrainian geologist, one of the founders and leaders of the Ukrainian Geological Committee

що свідчить Інвентарна книга відділу Динамічної геології цього музею (рис. 1). Книга була розпочата у 1939 р., проте вона містить відомості про кам'яні колекції (експонати) В.В. Різниченка, зібрані протягом всього життя.

Наукова та геологорозвідувальна діяльність на теренах України. Після повернення з Азії до України, В.В. Різниченко почав вивчати Волинь. У Геологічному музеї зберігаються колекції гірських порід, зібрані В.В. Різниченком у 1917 р. на Волині (Житомирщині). Колекції № 27, 29, 30, 34, 35, 39 було зібрано у та між населеними пунктами Новоград-Волинського району вздовж берегів річок Хомора, Случ, Смолка, Тня (рис. 2). Колекція № 33 була зібрана у Черняхівському районі, є зразок лабрадориту з Головинського родовища. Ці зразки поповнили фонди підрозділів Петрографія і Геохронологія Геологічного музею і є складовими колекцій, зібраних на Українському щиті [14, 17].

Більшість зразків — граніти крупно-, середньо- та дрібнозернисті біотитові, двослюдяні, сірі та рожеві, порфіроподібні, пегматитові, аплітові. У колекції є також гнейси, кристалосланці, пегматити, кварц з кварцових жил гранітів та пегматитів (рис. 3).

Особливо ґрунтовно В.В. Різниченко дослідив територію Канівських гір. Зокрема, 1920 р. вивчав жовнові пісковики Канівського, Мигилівського та Ямпільського районів. У 1923 р.

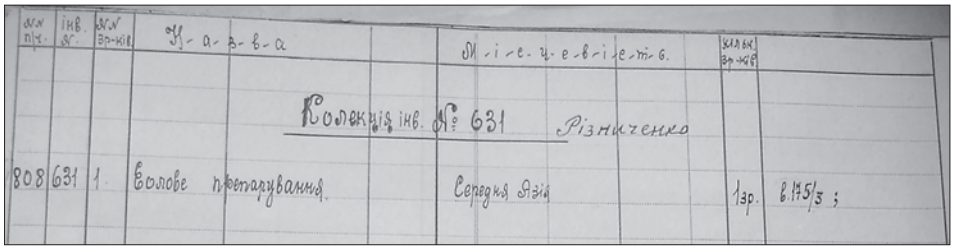

Рис. 1. Фотографія фрагмента Інвентарної книги з записом переданої до Геологічного музею колекції № 631 зі зразками із Середньої Азії

Fig. 1. Photograph of a fragment of the Inventory Book with a record of the collection No. 631 transferred to the Geological Museum with samples from Central Asia

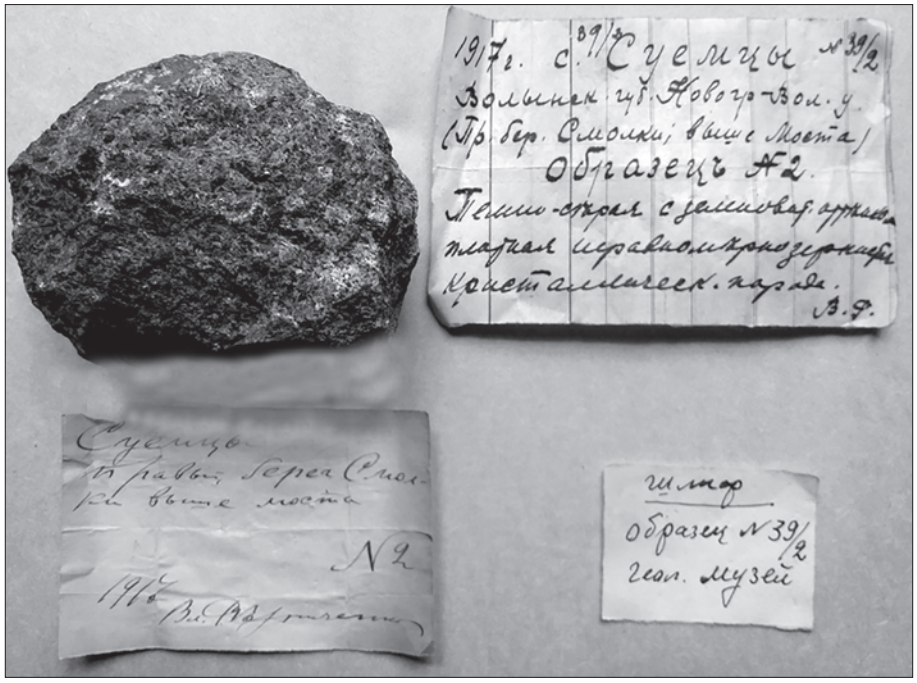

Рис. 2. Зразок, відібраний В.В. Різниченком у 1917 р. на правому березі р. Смолка, з етикетками, написаними власноруч у польових та камеральних умовах

Fig. 2. The sample was taken by V.V. Riznychenko in 1917 on the right bank of the Smolka River with handwritten labels in field and chamber conditions

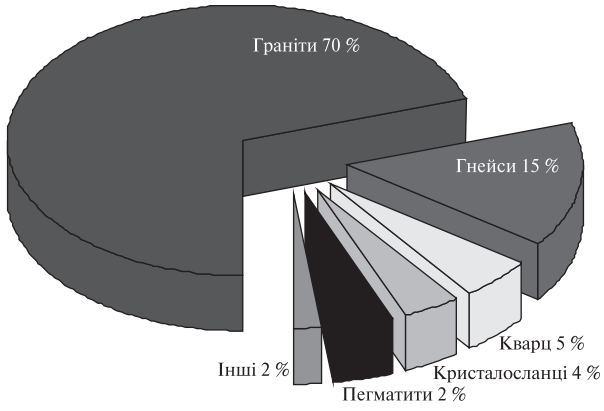

Рис. 3. Частка різних за складом гірських порід у колекціях В.В. Різниченка, що зберігаються у Геологічному музеї

Fig. 3. The fate of different rocks in the collections of Riznychenko, stored in the Geological Museum

В.В. Різниченко надав доповідну записку до Секції охорони природи Сільськогосподарського наукового комітету України, в якій обґрунтував необхідність створення заповідника на березі р. Дніпро площею більше 10 км^2. У 1925 р. від Українського геологічного комітету (УГК) геологічна партія під керівництвом Різниченка виконала детальну геологічну зйомку Канівських дислокацій. Зокрема, вперше було поділено дислокації на дрібні — гляціо- та великі — тектонічні, орієнтовно було визначено їхній вік [9]. Написані праці про природу канівських дислокацій, про час та умови формування лесу, про четвертинні відклади земної кори у районі середнього Дніпра [9—11].

До інвентарної книги Геологічного музею занесені колекції В.В. Різниченка № 472, 476,

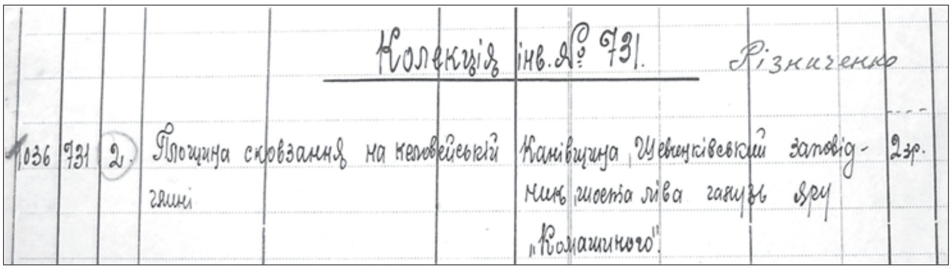

Рис. 4. Фотографія фрагмента Інвентарної книги з записом колекції № 731 зразків з Канівщини, відібраних В.В. Різниченком

Fig. 4. Photograph of a fragment of the Inventory book with a record of the collection of № 731 samples from Kaniv region taken by V.V. Riznychenko

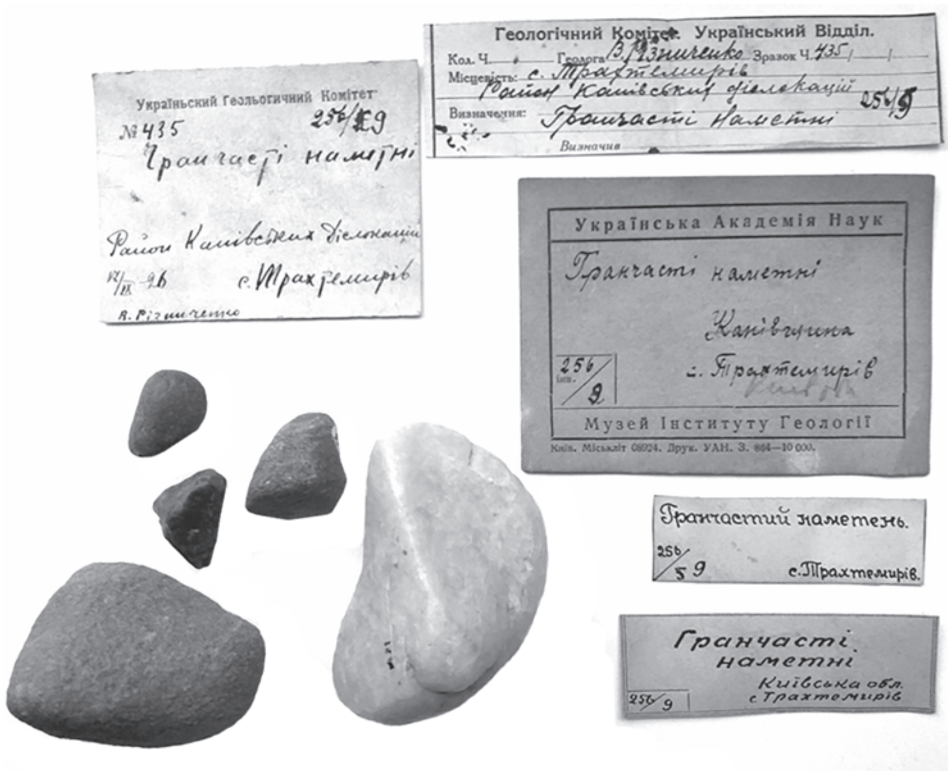

Рис. 5. Зразки, відібрані В.В. Різниченком на Канівщині

Fig. 5. Simpls was select of V.V. Riznychenko from Kaniv territory

484, 631, 731, зібрані на Канівщині (рис. 4, 5). Колекція № 476 представлена скам'янілостями, колекція № 484 — зразками моренних та підморенних суглинку, конкрецій, лесу та піску. Колекції № 472 та № 731 демонструють сліди локальної тектоніки у площинах сковзання. Найпоказовішою є колекція № 256, що охоплює зразки гранчастих наметень, тригранників, еолового полірування, лаку пустині, шкуринок засмалення, кишень вивітрювання, альвеолярних структур, десквамацій (наведено назви, надані В.В. Різниченком).

Український геологічний комітет. Вивчення геологічної будови території України відбувалось у XIX ст. 1860—1870 рр. складено геологічні карти, зокрема, Київської та Харківської губерній, Бессарабії й Донбасу. Систематичну геологічну зйомку території України розпочато Українським відділенням Геологічного комітету Росії, що був організований у 1882 р. за наказом імператора Олександра III. У цьому Комітеті працювали співробітники Київського, Одеського, Харківського, Львівського університетів. Колекції, зібрані під час досліджень,

Рис. 6. Етикетки, які свідчать про перебування зразків колекції В.В. Різниченка у різних організаціях
Fig. 6. Labels from different institutions where was a simles from V.V. Riznychenko collection

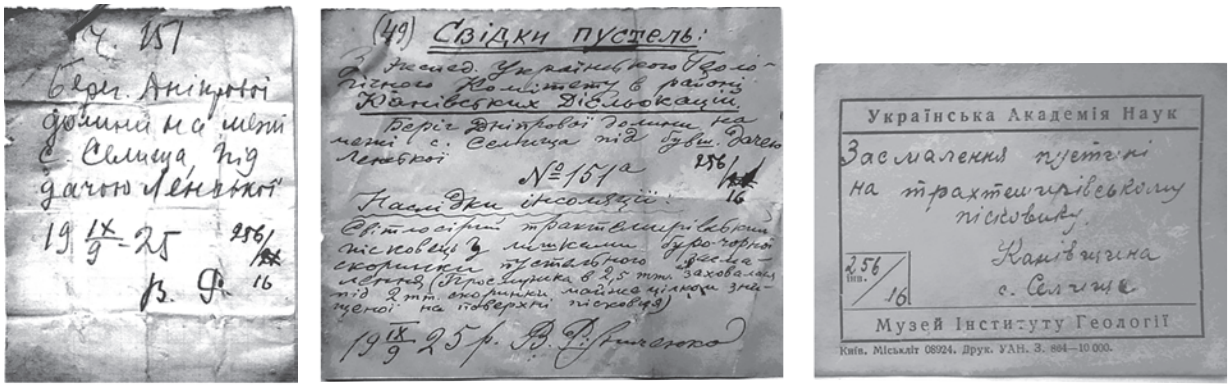

1 *2* *3*

Рис. 7. Етикетки, створені у польових, камеральних та музейних умовах: *1—3* — пояснення в тексті
Fig. 7. Labels that were scripted in-field, cameral and museum conditions: *1—3* — explanation is in the text

виконаних Комітетом, зберігали при університетах, де працювали члени комітету. Перша світова війна фактично зупинила розпочату геологічну зйомку Європейської частини Російської імперії. Під час війни діяли геологічні організації "Гідроюз" та "Відділ сировини" при Київському комітеті військово-технічної допомоги. "Відділ сировини" очолював В.І. Лучицький — професор Київського університету. Саме він з колегами заснував 1 лютого 1918 р. Український геологічний комітет. Тоді до первинного УГК входили всього декілька чоловік, це були видатні постаті: В.І. Лучицький (директор), Б.Л. Личков, В.В. Мокринський, Г.С. Бу-

ренін і В.В. Різниченко [4—6]. У складі УГК з самого початку існував Геологічний музей, який у 1919 р. нараховував 790 зразків. 1926 року Геологічний музей вже офіційно входив до складу УГК. У 1922—1923 рр. В.В. Різниченко був Вченим секретарем УГК та працював у відділі регіональної геології. У 1927—1928 рр. очолив УГК, але відмовився від цієї посади, щоби цілковито присвятити себе науковій роботі [4—6]. 1925 року відбувся Всеукраїнський з'їзд геологів, 1926 року — Всесоюзний з'їзд геологів у Києві, в яких активну участь брав В.В. Різниченко.

Етикетки як історична довідка. В.В. Різниченко був одним з тих, хто під керівництвом П.А. Тутковського створювали і відкрили у 1927 р. Національний Геологічний музей. Тут В.В. Різниченко керував відділом загальної геології — одним з чотирьох відділів новоствореного музею. Зазначимо, що й іншими відділами керували видатні постаті: відділом мінералогії / петрографії — Н.І. Безбородько; корисних копалин — Ф.М. Половський; палеонтології — В.І. Крокос [4]. Колекції, що нині зберігаються у Геологічному музеї ННПМ НАН України, раніше були колекціями Українського геологічного комітету, Українського відділу Геологічного комітету, Геологічного кабінету Української академії наук, музею Інституту геології. Про це свідчать етикетки на зразках з колекцій В.В. Різниченка (рис. 6).

Будучи досвідченим польовим геологом-картографом, В.В. Різниченко став одним із перших організаторів геологічної зйомки в Україні. 1929 р. він був обраний академіком Всеукраїнської академії наук (ВУАН). Незважаючи на високе положення, 1931 р., організував і очолив першу комплексну експедицію в район будівництва Дніпровської гідроелектростанції. Про активну польову роботу вченого-геолога свідчать його колекції. Кожен відібраний зразок має декілька етикеток — перша, створена у польових умовах, має вигляд шматка паперу, де написані назва, місце відбору, дата та номер зразка, наданий відповідно до записів у польовому щоденнику. Також на етикетці є ініціали *В.Р.*, які свідчать про автора відбору зразка (рис. 7). Друга етикетка має детальніший опис і, очевидно, створена у камеральних умовах, коли здійснювався загальний аналіз зібраних матеріалів. Третя етикетка має свій бланк, у який вписано чорними чорнилами остаточний інвентарний номер зразка, згідно з інвентарною книгою тієї організації, в якій він зберігається. Цей інвентарний номер вписано і на двох попередніх етикетках.

Рис. 8. Художня діяльність В.В. Різниченка
Fig. 8. Artistic activity of V.V. Riznychenko

Публікації та учні. В.В. Різниченко є автором понад 70 наукових публікацій, у яких висвітлено такі наукові напрями: четвертинна геологія, геоморфологія, тектоніка, стратиграфія, палеонтологія, гляціологія та географія. Він вперше на території України виявив дислокації четвертинного періоду. Україна на той час була центром вивчення четвертинних відкладів, і тому значення таких досліджень виходило далеко за межі країни [4].

1926 року під керівництвом П.А. Тутковського створено Інститут геології (тоді Українського науково-дослідного геологічного Інституту, який 1930 року передано Академії наук Української РСР) та засновано у ньому відділ четвертинної геології (нині відділ геології антропогену). За цією спеціальністю навчався в аспірантурі майбутній академік, засновник Центрального науково-природничого музею І.Г. Підоплічко. Про свого наставника І.Г. Підоплічко написав статтю в "Українській Радянській Енциклопедії", вшановуючи пам'ять і повертаючи з тривалого забуття добре ім'я академіка В.В. Різниченка.

В.В. Різниченко керував Інститутом геології у 1930—1932 роках. 1934 року до складу Інституту офіційно увійшов Геологічний музей, згодом підпорядкований ННПМ НАН України як Відділ геології.

Творча діяльність. Не можна не згадати, що В.В. Різниченко також був художником-карикатуристом і письменником [1, 2].

За Російської імперії (починаючи зі студентських часів, під час роботи завідувачем відділом статистики земської управи у Херсоні (1901—1903)), В.В. Різниченко вів активну соціальну боротьбу з царизмом на сторінках часописів "Шершень" та "Рада". Зокрема, свідченням такої роботи є намальовані ним карикатури (рис. 8).

Діяльність В.В. Різниченка не обмежувалась геологією та музейною справою. Він мав потребу висловлювати свою соціальну позицію. Його публікації та карикатури у часописах були широко популярні. Вони виходили під його прізвищем або під псевдонімами Велентій та Гайд. У його творах звучать настрої непокори та бажання збудити народ України до гідного життя. Зокрема, його перу належить фраза: "Борці за сонце, за блакить, за волю мрійную просторів світових" [1, 2].

Висновки. 1. Постать В.В. Різниченка є однією з найвидатніших серед українських геологів початку XX ст. Його зусиллями створена база для появи та розвитку сучасних геологічних установ в Україні.

2. Його колекції у ННПМ НАН України віднесені до різних розділів Геологічного музею — це колекції гірських порід, складені зразками різних кристалічних порід Українського щита та колекції, які віднесені до динамічної геології.

3. Талановитий дослідник і мудрий далекоглядний керівник академік В.В. Різниченко є одним з організаторів першого в Україні Геологічного музею, колекції якого нині належать ННПМ НАН України. Він також є ініціатором створення Канівського природного заповідника.

4. Колекції, зразки та наукові роботи В.В. Різниченка є унікальними. Вони досі не втратили своєї актуальності та потребують глибшого геологічного та музейно-наукового довивчення.

5. Роль творчої діяльності В.В. Різниченка є неоціненною у формуванні Української культурної спадщини і до сьогодні є важливою темою вивчення філологами та істориками.

Висловлюємо подяку проф. В.І. Павлишину за внесені корективи, які покращили статтю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блюміна І.М. В.В. Різниченко (Велентій) — художник і поет. Київ: Наук. думка, 1972. 195 с.
2. Велентій Володимир. Перше мая. Терновий вінок: Літературно-артистичний альманах. Під ред. О. Коваленка. Київ, 1908. С. 111—112.
3. Криштофович А.Н. Палеоботаника. Олигоценовая флора горы Ашутас в Казахстане. Москва-Ленинград: Ботанич. ин-т им. В.Л. Комарова, 1956. Вып. 1.
4. Кузьменко А.И. Институт геологических наук. Киев: Наук. думка, 1976. С. 164 .
5. Молявко І.Г., Франчук В.П. Владимир Васильевич Резниченко. *Геол. журн.*. 1971. **31**. Вып. 1.
6. Расточинская Н.С. Материалы к составлению исторического обзора деятельности треста "Киевгеология" за годы Советской власти. Киев: Мингеологии УССР. Киевский ордена Ленина геологоразведочный трест, 1967.
7. Резниченко В.В. Восточная Калба. Геологический и географический очерк части Усть-Каменогорского уезда Семипалатинской губернии. *Гидрогеологическое исследование в степных областях*. 1916.
8. Резниченко В.В. К вопросу о времени и условиях образования рус. лесса. *Труды Укр. н.-и. геол. ин-та*. 1929. Т. 3.
9. Резниченко В.В. К естественноисторической характеристике Зайсанского уезда Семипалатинской губернии. *Зап. Сиб. отд. Русск. геогр. об-ва*. 1910. Кн. 36, вып. 1—2.
10. Резниченко В.В. Ледниковая группа Мусс-Тау. *Изв. Русск. геогр. об-ва*. 1910. **46**, вып. 1—5.
11. Резниченко В.В. О четвертичных движениях земной коры в районе Среднего Днепра. *Зап. физико-матем. отдела ВУАН*, 1931.
12. Резниченко В.В. Природа Каневских дислокаций. *Вестник Укр. отдела Геол. комитета*, 1924. Вып. 4.
13. Резниченко В.В. Южный Алтай и его оледенение. *Изв. Русск. геогр. об-ва*. 1914. **50**, вып. 1—2.
14. Решетник М.М. Історія геохронологічних досліджень в Україні на прикладі колекції зразків перших датованих порід Національного науково-природничого музею НАН України. *Мінерал. журн.,* 2018. **40**, № 1. С. 88—92.
15. Решетник М., Руденко К. Здобутки Володимира Гриценка у стратиграфії, палеонтології, палеоекології та в галузі охорони геологічної спадщини. *GEO & BIO*. 2018. **16**. С. 155—163.
16. Reshetnyk M., Starokadomsky D. Pilot geological school course "Bowels of th Earth". Problems and achievements. *GLOBUS*. 2020, № 6 (52). P. 19—28.
17. Reshetnyk M. The Science Heritage of Volodymyr Luchytskyi and Mykola Bezborodko in the Geological Collections of the National Museum of Natural History, NAS of Ukraine. *Вісник ННПМ НАН України*. 2017. № 15. С. 127—132.

Надійшла 30.09.2020

REFERENCES

1. Blyumina, I.M. (1972), V.V. *Riznichenko (Velentiy) - khudozhnik i poyet*, Nauk. dumka, Kyiv, UA, 195 p. [in Ukrainian].
2. Velentiy Volodymyr (1908), *Pershe maya. Ternovyi vinok: Literaturno-artistichnyi almanakh*, in Kovalenko, O. (ed.), Kyiv, UA, pp. 111-112 [in Ukrainian].
3. Kuzmenko, A.I. (1976), *Institute of geological sciences,* Nauk. dumka, Kyiv, UA, p. 164 [in Russian].
4. Moliavko, I.G. and Franchuk, V.P. (1971), *Geol. Journ.,* Vol. 31, Iss. 1, Kyiv, UA [in Russian].
5. Krishtofovich, A.N. (1956), *Botanich. in-t imeni V.L. Komarova,* Vyp. 1, Moskva, Leningrad, RU [in Russian].
6. Rastochinskaya, N.S. (1967), *Materialy k sostavleniyu istoricheskogo obzora deyitel'nosti tresta "Kievgeologiya" za gody Sovetskoy vlasti. Mingeologii UkrSSR.* Kievskiy ordena Lenina Geologorazvedochnyy trest, Kyiv, UA [in Russian].
7. Reznichenko, V.V. (1916), *Vostochnaya Kalba*. Geologicheskiy i geograficheskiy ocherk chasti Ust'-Kamenogorskogo uezda Semipalatinskoy gubernii. *Gidrogeologicheskoye issledovaniye v stepnykh oblastyakh*. [in Russian].
8. Reznichenko, V.V. (1929), *Trudy Ukr. nauch.-issled. geol. instituta,* Tom 3, Kyiv, UA [in Russian].
9. Reznichenko, V.V. (1910), *Zap. Sibirsk. otd. Russk. geogr. ob-va,* Kn. 36, Vyp. 1-2 [in Russian].
10. Reznichenko, V.V. (1910), *Izv. Russk. geogr. ob-va,* Tom 46, Vyp. 1-5, St. Petersburg, RU [in Russian].
11. Reznichenko, V.V. (1931), *Zap. fiziko-matem. otdela VUAN*, Kyiv, UA [in Russian].
12. Reznichenko, V.V. (1924), *Vestnik Ukr. otdela Geol. Komiteta,* Vyp. 4, Kyiv, UA [in Russian].
13. Reznichenko, V.V. (1914), *Izv. Russk. geogr. ob-va,* Tom 50, Vyp. 1-2, St. Petersburg, RU [in Russian].
14. Reshetnyk, M.M. (2018), *Mineral. Journ. (Ukraine),* Vol. 40, No. 1, pp. 88-92 [in Ukrainian].
15. Reshetnyk, M. and Rudenko, K. (2018), *GEO & BIO,* Tom 16, Kyiv, UA, pp. 155-163 [in Ukrainian].
16. Reshetnyk, M. and Starokadomsky, D. (2020), *Sci. J. GLOBUS,* Iss. 6 (52), pp. 19-28 [in Ukrainian].
17. Reshetnyk, M. (2017), *Visnyk NNPM NAN Ukrainy,* No. 15, Kyiv, UA, pp. 127-132 [in Ukrainian].

Received 30.09.2020

M.M. Reshetnyk, PhD (Geology), Senior Stuff Researcher
The National Museum of Natural History of the NAS of Ukraine
15, Bohdan Khmelnitsky Str., Kyiv, Ukraine, 01030
E-mail: reshetnykmariya@gmail.com; https://orcid.org/0000-0002-5067-7728

D.L. Starokadomsky, PhD (Chemical), Senior Stuff Researcher,
Head of Khromotographic laboratory
Chuiko Institute of Surface Chemistry of the NAS of Ukraine
17, General Naumov Str., Kyiv, Ukraine, 03164
M.P. Semenenko Institute of Geochemistry,
Mineralogy and Ore Formation of the NAS of Ukraine
34, Acad. Palladin Ave., Kyiv, Ukraine, 03142
E-mail: km80@ukr.net; https://orcid.org/0000-0001-7361-663X

STONE EXHIBITS OF VOLODYMYR RIZNYCHENKO IN THE NATIONAL MUSEUM OF NATURAL HISTORY OF NAS OF UKRAINE
(To the 150th Anniversary of His Birth)

Volodymyr Vasylyovych Riznychenko (October 18, 1870 - April 1, 1932) was an outstanding Ukrainian geologist, academician (1929) of the All-Ukrainian Academy of Sciences, one of the founders and heads of the Ukrainian Geological Committee and the Ukrainian Research Geological Institute (now the Institute of Geology of the NAS of Ukraine). He studied the geological structure and tectonics of Ukraine, Central Asia and Kazakhstan, including the Tarbagatai, Tien-Shan, and Southern Altai mountains. Compiled the first geological and tectonic map of the Southern Altai. The Russian Geographical Society noted the scientific feat of the scientist with an honorary award - the Silver Medal named after N.M. Przhevalsky (1914). Thoroughly covered the stratigraphy and tectonics of the Middle Dnieper, especially the Kaniv Mountains, organized and led the first comprehensive expedition to the Dnieper hydroelectric power plant. Organizer of the Commission for the Study of the Anthropogenic Period in Ukraine. The Inventory Book of the Geological Museum (National Museum of Natural History of the NAS of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine) includes the collections of V.V. Riznychenko, collected by him throughout his life.

Keywords: Volodymyr Vasylyovych Riznychenko, Quaternary sediments, granitoids of the Ukrainian Shield, monographic collections of rocks.